

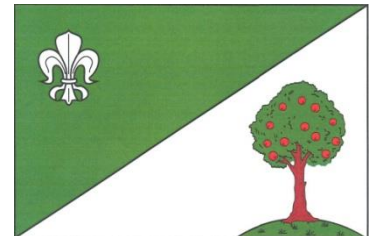
Maršov

Obec Maršov leží asi 30 km od centra Brna směr severozápad ve výšce 467 m.n.m, geologicky zde již vlastně začíná Českomoravská vysočina. 7 km vzdálená Veverská Bítýška má nadmořskou výšku o cca 200m níž. Jižně od obce se nachází přírodní park Údolí Bílého potoka, severně jsou lesy sahající až k Tišnovu.

Obec leží uprostřed autobusové linky IDS JMK č 312 (Kuřim - Veverská Bítýška - Tišnov a zpět). Ve Veverské Bítýšce přímo navazují spoje linky č. 303 do Brna - Bystrce, v Kuřimi a Tišnově potom další autobusové linky, případně vlak.

(Zdroj: <http://cesko.svetadily.cz/jihomoravsky-kraj/okres-brno-venkov/marsov/lokality>)

Znak obce

V zeleném štítě ve stříbrném hrotu provázeném dvěma stříbrnými liliemi zelené návrší, na něm jabloň přirozené barvy s červenými jablky.

(zdroj: ENCYKLOPEDIE ČR)

Historie obce

Minulost nejvzdálenější

Maršov leží na náhorní rovině, kterou v minulosti pravděpodobně pokrýval souvislý lesní porost. Historické národy, které se na našem území vystřídaly, se většinou usazovaly v úrodných nížinách a okolí větších řek, nelze tedy příliš očekávat trvalejší osídlení našich končin v nejvzdálenější historii. Nicméně byl v roce 1966 nalezen nedaleko Braníškova pazourkový nástroj a hojně osídlované okolí řeky Svratky, Tišnovská kotlina i tzv. Boskovická brázda nejsou příliš vzdáleny, takže se ještě můžeme dočkat v budoucnu nějakých překvapujících nálezů.

Posledním národem, který se v našich zemích v období stěhování národů usídlil již natrvalo, byli v druhé polovině prvního tisíciletí Slované. Asi nejstarším jejich sídlem v našem nejbližším okolí bylo relativně nedávno objevené menší hradiště ze střední doby hradištní (9. až 10. stol.), které bylo umístěno na skalnatém ostrohu nad potokem v lesích asi 4 km SV od Maršova.

Kromě obsazení výhodnějších poloh byl dalším faktorem, který prvé osadníky tlačil do méně přístupného zalesněného a kopcovitého terénu Deblínské vrchoviny také výskyt rud – u nás především železných, ale i stříbrných. Dokládá to nález vyhřívací výhňe železářské huti v prostoru nedalekého kamenolomu, pocházející přibližně ze stejného období jako zmiňované hradiště.

Nejstarší keramické nálezy z Deblína se zdají rovněž pocházet ze stejného období, takže můžeme říci, že zhruba od této doby lze předpokládat trvalé osídlení a zakládání prvních osad. Nejstaršími osadami dle jejich dochovaných názvů jsou ty, jež končí příponou -ice, ze současných tedy Vohančice, Holasice, ze zaniklých třeba Ceblovic (jinak též Třeblovice, SV od Lažánek) a Žďárce (SZ od Braníškova) – zde také název vypovídá o tom, že osada vznikla žďářením, tj. vypálením původního lesa. O něco později vznikly zřejmě názvy osad, končící na '-ov', tj. Pejškov, Braníškov a tedy i Maršov. Maršov značilo 'ves Marešovu', nebo 'ves lidu Marešova'. Mareš je zdobnělina od Martina, jinak ovšem o tomto Marešovi nic nevíme. Jako silně spekulativní zajímavost jenom uvádím poněkud nejasnou existenci Mareše z Vohančic, podepsaného jako svědka na závěti Bočka z Obřan (ze Zbraslavě, z Kunštátu) z roku 1255.

První písemné záznamy – 13. století

Z konce 12. a poté z 13. století jsou již dochované první písemné dokumenty o našem nejbližším okolí, především díky existenci nedalekých sídel v té době významných šlechtických rodů – pánů z Ceblovic a z Deblína. Páni z Ceblovic (erbu beraních rohů) se ovšem v 2. pol. 13. stol. přesouvají na své nové hrady Drahotuše a Holštejn a koncem 13. stol. se již Ceblovic uvádějí v majetku pánů z Deblína. Páni z Deblína – Ratibor a jeho synové Jenč a Artleb zastávali ve 13. stol. významné funkce v moravském markrabství a jsou podepsáni na řadě listin markraběte Přemysla, krále Václava I. a poté i krále Přemysla Otakara II. Ratibor je zmiňován asi do r. 1245, panství po něm nakonec připadlo Jenčovi (Artleb si vystavěl hrad Loučky).

Jenč měl ovšem pouze dcery a panství nakonec připadlo jedné z nich – Gertrudě. Ta, poté co krátce po sobě dvakrát ovdověla a neměla zřejmě potomky, rozhodla se celé deblínské panství 1. července roku 1299 věnovat řádu německých rytířů. Tento okamžik je ovšem pro nás důležitý neboť tato darovací listina obsahuje výčet celého panství a je tak první písemnou zmínkou o Maršově a řadě dalších okolních

obcí. Listinu ještě v roce 1299 schválil král Václav II. a její opisy poté putovaly ke schválení pruskému zemskému mistrovi a velmistrovi řádu do Vídně. Oba tyto opisy se dochovaly a teprve nedávno byly popsány. Gertruda si ovšem v darovací listině vymínila značně vysokou doživotní rentu a snad i díky událostem dalších let se řád německých rytířů panství nakonec nikdy neujal.

14. století

Roku 1305 umírá na tuberkulózu král Václav II. a o rok později je v Olomouci zavražděn i jeho syn – král Václav III. Přemyslovci vymírají, na českém trůně se střídají Jindřich Korutanský a Rudolf Habsburský, ale fakticky je v zemi 5 roků bezvládní až do korunovace Jana Lucemburského, ale i ten má potom s českou šlechtou značné problémy. Zdá se, že Deblínské panství si v těchto zmiňovaných bouřlivých letech přisvojil manžel Gertrudiny sestry Kateřiny – Tas z Lomnice. Kateřina je sice již roku 1312 vdovou, ale jejím potomkům již panství zůstalo.

Snad z tohoto období pochází pověsti o Deblínských loupeživých rytířích, neboť část šlechty si v tomto období takto „přilepšovala“ a zřejmě roku 1316 vyzval Jan Lucemburský brněnské měšťany, aby potrestali deblínského hradního pána, který se postavil proti němu. Měšťané uposlechli, hrad dobyli a zbořili. Kdo byl oním hradním pánem, není jisté, na hradě snad v té době ještě mohla žít Gertruda i Kateřina s potomky. Roku 1317 je však Gertruda již po smrti a z Kateřiných synů Vznaty, Jenče a Tase mladšího je naživu jen Vznata. Celé 14. století je však panství dále v majetku rodu pánů z Lomnice.

15. a 16. století

V roce 1415 rod pánů z Lomnice Deblínské panství prodává, konkrétně Jan mladší z Lomnice (t. č. brněnský komorník) rytíři Arklebu z Věteřova. Tato transakce je i s výčtem obcí patřících k panství je zachycena v Moravských zemských deskách (cúdy brněnské, kniha XI). Později se majitelem stávají pánové z Boskovic až do roku 1466, kdy panství od Václava, Albrechta a Jaroslava z Boskovic odkupuje královské město Brno. Zápis do zemských desek je proveden až roku 1504 a opět s podrobným výčtem obcí náležejících k panství.

Především 1. polovina 15. století byla obdobím husitských válek a hospodářství upadlo do katastrofálního stavu. V našem okolí byl např. r. 1424 vypálen Drásov a husité se u něj na nějakou dobu i utábořili. Poté táhli okolo Lažánek na Třebíč. Jak se to dotklo našich obcí, není známo, ale někdy v tomto období byl vydrancován i klášter Porta Coeli v Předklášteří a Tišnov. V průběhu 15. století zanikla i řada vesnic, u nás např. Ceblovice a Žďárec.

V 16. století (1526 – Ferdinand 1.) nastoupili na český trůn Habsburkové a téměř 400 let tam zůstali. Vládli z Vídně, kde byl císařský dvůr (jedinou výjimkou byl Rudolf II., který dvůr na téměř 30 let přestěhoval do Prahy). Deblínské panství i s našimi obcemi již také zůstalo natrvalo ve vlastnictví města Brna.

Zajímavosti

Kaple

Kaplička byla postavena v roce 1908 a nachází se uprostřed obce v areálu parku. Od roku 2000 je vybavena plynovým vytápěním a v roce 2002 prošlo její okolí opravou, při které byl starý plot nahrazen dřevěným s betonovými sloupky, které byly vybaveny osvětlením nasměrovaným na kapličku. Další rekonstrukcí prošla v roce 2006, kdy byla udělána především kompletní nová střecha, nové hodiny, opravena fasáda apod. Více informací naleznete ve Zpravodaji 2006/08., fotodokumentace z oprav je potom zde. Kaplička je v majetku obce a slouží svému účelu, bohoslužby se zde pravidelně konají vždy ve čtvrtek.

Osada Šmelcovna

Název původně hornické osady byl odvozen od německého "schmeltzen" - tavit. Stříbrná a hlavně železná ruda se zde zpracovávala od středověku až do začátku 19. století, kdy se tu vyrábělo ročně až 2000 centů železa. Tavba byla poté ukončena především pro nerentabilitu, protože se pec stále vytápěla dřevem. Ruda se v okolí těžila ještě do konce 19. století a vozila se do Zastávky a Štěpánovic, kde byly hutě efektivnější - vytápěné koksem. Ze Šmelcovny a z celého údolí se stalo příjemné místo, které např. již začátkem 20. století vyhledával i básník Petr Bezruč se svými přáteli. Od roku 1902 se zde slaví první jarní neděle "Vítání jara", kterého se pravidelně zúčastňuje velké množství návštěvníků.

Kaolinové jezírko - lidově "Kaoliňák", "Důl"

Mezi Lažánkami a Maršovem leží u silnice dvě samoty, kterým se přilehavě říká "Šachty". Naproti nim přes silnici se až do roku asi 1898 těžila železná ruda (na mapě z r. 1839 je zde vyznačen "Eisenbergwerk"). Roku 1908 ovšem na druhé straně (za samotami) bylo asi 8m pod povrchem objeveno bohaté ložisko kaolinu (používá se např. k výrobě porcelánu). Doprava vytěženého kaolinu k dalšímu zpracování byla ale problematická, a tak po změně majitele kaolinových dolů byla

roku 1911 vybudována železniční trať z Veverské Bítýšky do Kuřimi a z kaolinového dolu do Veverské Bítýšky lanová dráha. V Bítýšce byla plavárna, kde se kaolin zpracovával a dráhou se surovina vozila dále.

Přírodní rezervace "Slunná" - lidově "Prales"

Rezervace byla původně zřízena vyhláškou ONV Brno-venkov (28. 6. 1985), roku 1992 pak byla vyhláškou ministerstva životního prostředí č.395/1992 Sb. převedena do kategorie "Přírodní rezervace".

Přírodní rezervace Slunná leží uprostřed rozsáhlých lesních porostů nad údolím Maršovského potoka asi 1,5 km severně od Lažánek na okraji široce klenutého vrcholového hřbetu a směrem do údolí Maršovského potoka na prudkých svazích jihovýchodní až východní expozice. Jak již napovídá lidový název, jedná se o 'zbytek jedlo-bukového lesa pralesního charakteru s výskytem chráněných rostlin v podrostu' [1]. Nejmohutnější buky dosahují výšky až kolem 40 metrů a průměry kmenů dosahují při zemi více než jednoho metru. Kromě nezvyklých estetických zážitků se staletými velikány stromů zde na jaře můžeme pozorovat i některé vzácné druhy ptáků a začátkem léta vykvétající růžové bramboříky evropské.

Přírodní park "Údolí Bílého potoka"

Přírodní park vznikl dle odst. 10 § 90 zákona č. 114 transformací z původní "Oblasti klidu", vyhlášené 1. 1. 1979 ONV Brno-venkov. Park se táhne od Veverské Bítýšky až k Velké Bíteši. Zahrnuje téměř 15 kilometrů dlouhý úsek toku Bílého potoka v sevřeném a hlubokém malebném údolí, které prochází mírně zvlněnou náhorní plošinou. Zatímco na horním konci území je dno údolí v nadmořské výšce 430 metrů, na dolním toku nad Veverskou Bítýškou leží jen v nadmořské výšce 245 metrů. Strmé svahy údolí, na mnoha místech skalnaté, jsou souvisle zalesněny, tok potoka lemují pohodlná cesta, vhodná pro pěší i cyklistické výlety.

Kromě několika starých mlýnů a usedlostí přibližně v polovině malebného údolí asi 8 km od Bítýšky leží Šmelcovna, obec s několika domky a malým kostelíkem. Od středověku až do počátku 19. století se zde zpracovávala stříbrná a železná ruda, což ostatně napovídá i název místa, odvozený od německého „schmelzen“ - tavit. Místo je proslulé díky tradiční turistické akci Vítání jara, která se zde koná již od roku 1902 vždy první jarní neděli. Pamětní deska připomíná, že spolu se svými přáteli se této akce účastnil i básník Petr Bezruč. Přírodní park Údolí Bílého potoka zasahuje na území obcí Braníškov, Deblín, Domašov, Javůrek, Lažánky, Lesní Hluboké, Maršov, Přibyslavice, Svatoslav a Veverská Bítýška.

(Zdroj: <http://cesko.svetadily.cz/jihomoravsky-kraj/okres-brno-venkov/marsov/lokality>)

V ýznamné osobnosti

František Sís

(15. září 1878 Maršov - 17. srpna 1938 Praha)

byl český novinář, politik Národní strany svobodomyslné, později československý poslanec Národního shromáždění za Českou státoprávní demokracii respektive Československou národní demokracii.

Už počátkem 20. století se angažoval v mladočeské straně (předchůdkyně národních demokratů, oficiálně Národní strana svobodomyslná), v níž působil jako generální tajemník. Když se za první světové války stal dosavadní hlavní tiskový orgán strany Národní listy dočasně loajálním vůči vídeňské vládě, patřil Sís od roku 1917 do okruhu listu Národ, který se profiloval jako radikálně národovecký. I v rámci mladočeské strany tvořil radikální křídlo odmítající prorakouský aktivismus části mladočechů. V roce 1917 se podílel na stylizování Manifestu českých spisovatelů, který byl deklarací ve prospěch státoprávní agitace a českých národních ambicí. Byl členem skupiny domácího protirakouského odboje (takzvaná Maffie).

V roce 1918 se podílel na přerodu mladočeské strany v novou formaci Česká státoprávní demokracie, z níž se krátce nato utvořila Československá národní demokracie. V letech 1918-1920 zasedal v Revolučním národním shromáždění. V parlamentních volbách v roce 1920 získal poslanecké křeslo v Národním shromáždění. Na mandát ale rezignoval ještě během roku 1920. Jeho post pak jako náhradník zaujal Ladislav Novák. Podle údajů k roku 1920 byl profesí šéfredaktorem Národních listů v Praze.

Důvodem k rezignaci na mandát bylo rozhodnutí věnovat se studiu v Paříži. Ve francouzské metropoli se stal předsedou československé kolonie a založil Slovanský výbor.

Dlouhodobě, až do doby, kdy nemoc omezila jeho aktivity, zastával funkci úřadujícího místopředsedy Československé národní demokracie. Ve 20. letech 20. století patřil v rámci strany, ke skupině loajální, ke Karlu Kramářovi. Spolu s ním byl ostře nacionalistický a vyhraněný proti politice Edvarda Beneše. V polovině 20. let rovněž jevil sympatie k začínajícímu hnutí českých fašistů. Protivníkem Kramářovy a Sísovy skupiny bylo takzvané průmyslové křídlo národních demokratů (například Ladislav Novák nebo František Hodáč), které bylo v koaliční politice pragmatictější. Průmyslové křídlo koncem 20. let posilovalo a Sís byl roku 1931 zbaven vlivu na Národní listy. Ze zdravotních důvodů se pak stáhl i z politického života.

Zemřel v srpnu 1938 po dlouhé a těžké nemoci. Již v dubnu 1930 ho postihl první záchvat mrtvice. V následujících letech zažil několik dalších. Deset dnů před smrtí přišel silný záchvat, který ochromil jeho dýchací soustavu.

Jeho bratr Vladimír Sís se účastnil prvního i druhého odboje a zemřel poté v komunistickém vězení. (zdroj: WIKIPEDIE)

Vladimír Sís

(30. června 1889 Maršov – 2. července 1958 Leopoldov)

byl český novinář, publicista a spisovatel, účastník prvního i druhého odboje a jedna z obětí komunistického teroru. Psal zejména pro Národní listy, byl znalcem Balkánu a překládal z bulharštiny.

Narodil se v Maršově (Brno-venkov) ve velké rodině řídicího učitele Františka Síse (1848–??) a jeho manželky Josefy (1852–??). Jeho sourozenci byli básník a politik František Sís (1878–1938) a prozaička a překladatelka Miloslava Sísová (1885–1947).

Po základní škole v Maršově studoval na střední škole v Brně. V roce 1908 byl vyloučen ze školy a zatčen jako člen Národní strany svobodomyslné. Podařilo se mu uniknout z vězení a kolem roku 1909 odešel do Německa. Studoval archeologii v Lipsku, ale nedokončil studium kvůli přetrvávajícímu pronásledování rakousko-uherskými úřady. Mezi lety 1908 a 1912 žil v Řecku, Srbsku, Osmanské říši a Bulharsku. Působil jako korespondent časopisu *Mladoboleslavské listy*, který založil jeho bratr František, dopisoval též do Národních listů.

Vladimír Sís byl svědkem i přímým účastníkem balkánských válek v letech 1912–1913. Během těchto let se Vladimír Sís stal vášnivým bulharofilem.

První balkánská válka (1912 - 1913)

Od roku 1911 do roku 1912 se stal stipendistou a spolupracovníkem Lipské akademie věd. Studoval filologické, historické a etnografické studie na hoře Athos, Sinaj a v Jeruzalémě; podílel se na vykopávkách na ostrově Samos, Chalkidiki, a v Alexandrii; pracoval v Egyptě, Libyi, Súdánu, Palestině a Malé Asii. V roce 1912 se trvale usadil v bulharském hlavním městě Sofii na ulici "Šipka" č. 20 (jeho sousedem byl Ivan Mrkvička).

Vladimír Sís v makedonském revolučním kostýmu, 1912

V roce 1912 vypukla první balkánská válka. Již 13.-14. října (několik dní po začátku války) schválila cenzurní komise na ministerstvu války činnost vojenského korespondenta deníku *Národní listy*. Vladimír Sís přidělen do ústředí bulharské armády. Napsal více než 20 článků, ale šéfredaktor deníku Dr. Josef Holeček jejich zveřejnění neumožnil. Příspěvky Vladimíra Síse do *Národních listů* byly zveřejňovány bez udání jeho jména. Jméno autora však lze identifikovat z reakcí na tyto články. (*Národní listy* se balkánským válkám věnovaly pravidelně. Válečné zprávy umisťovaly na první straně, zveřejňovaly i jiné komentáře, např. Františka Hlaváčka (1878–1974). Deník též vyslovoval znepokojení nad tím, že se jedná o válku dvou slovanských národů – Bulharů a Srbů.

Sís se připojil jako zdravotní asistent k rakousko-uherské hygienické misi vedené Dr. Štěpánem. Dne 4. února 1913 odešel na frontu do Thrákie, (Didymoteicho a Alexandroupoli), kde byl zařazen do evakuační nemocnice v Jambolu.

Druhá balkánská válka (1913)

V létě roku 1913 vypukla druhé balkánské válce. Vladimír Sís se přiřadil k XI. makedonské pěší divizi. Zážitky popsal v knize *Z bulharského bojiště* (1913).

V tomtéž roce začal připravovat na vydání dvou knih s 474 autorskými fotografiemi. Připravoval také sbírku válečných příběhů - *My* (vydáno 1914 a 1916). V knize *Kritické dny Bulharska* (1914), popisoval zážitky z druhé balkánské války.

Za své zásluhy a hrdinství byl vyznamenán Bulhary i Srby.

V roce 1920 se oženil s Bulharkou, po matce českého původu, Marií Magdalénou Evstatiěvou (Manja, *16. listopadu 1897). Její otec, bulharský inženýr Evstati Stefanov byl prvním překladatelem Sísova díla *Kritické dny Bulharska*. Manželství Vladimíra Síse zůstalo bezdětné.

V roce 1921 se vrátil do své vlasti se svou ženou a její sestrou Pravoslavou Stefanovou. Začal pracovat jako parlamentní zpravodaj. Od října téhož roku pracoval jako redaktor „Moravskoslezského deníku“ v moravské Ostravě a korespondent Lidových novin. V té době začal pracovat na knize „Historie Bulharska z osvobození“, která zůstala nedokončená.

Na konci roku 1921 zahájilo České slovo kampaň proti Sísově podpoře bulharské národní věci; obvinilo ho „anti-slovanským pocitů a činů.“ Vladimíra Síse se 26. ledna 1922 zastal bulharský ministr školství Stoyan Omarchevski, který poslal zvláštní dopis na československému ministerstvo školství; zdůraznil Sísovy zásluhy o bulharskou vědu a vzdělání. V roce 1924 spoluzaložil Sís v Praze společnost československo-bulharské reciprocity“, které předsedal Alfons Mucha.

V roce 1928 zahájil v Národních listech kampaň na pomoc obětem zemětřesení v bulharské oblasti Chirpan. Podařilo se mu získat sumu 160 000 korun, kterou Československý červený kříž použil především na nákup oblečení.

V roce 1929 se Sís v salónech bulharské legace v Praze setkal s bulharským carem Borisem III., který mu osobně poděkoval za organizaci pomoci obětem zemětřesení. Téhož roku přijel do Bulharska na oslavy 1000. výročí úmrtí cara Simeona Velikého.

V roce 1934 byl zvolen čestným členem Slovanské společnosti. Z jeho iniciativy vyšlo speciální vydání Národních listů věnované Bulharsku. Vladimír Sís uspořádal řadu výstav věnovaných Bulharsku - v roce 1926 první bulharskou uměleckou výstavu v Praze, 1934 výstavu bulharské knihy, 1936 výstavu 11 umělců. V červnu 1936 byl zvolen místopředsedou Národní umělecké unie.

Za druhé světové války byl aktivním členem protifašistického odboje a především zjišťoval informace od německých okupačních sil, které poskytoval domácímu i zahraničnímu odboji. Byl zatčen gestapem a vězněn. Po roce 1945 pracoval jako redaktor Lidové demokracie.

V roce 1949 byl zatčen a v březnu 1950 byl, na základě mučením vynucených výpovědí, v politickém procesu odsouzen Státním soudem za velezradu k 25 letům vězení. Před procesem byl při výsleších konaných StB mučen takovým způsobem, že musel být do soudní síně nošen na nosítkách. 2. července 1958 zemřel na následky krutého věznění ve věznici v Leopoldově. Byl totiž vážně nemocen, ale bylo mu přesto odepřeno lékařské ošetření. Dne 12. 4. 1969 byl posmrtně rehabilitován Nejvyšším soudem. V roce 1998 mu prezident Václav Havel udělil in memoriam Řád Tomáše Garrigua Masaryka. (zdroj: WIKIPEDIE)